

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Subsidieportaal
Directie Veiligheid en Bestuur
Bestuurlijke Aanpak
T.a.v. Meneer Van Der Burg
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Betreft: kritiekpunten Wet regulering sekswerk (Wrs)

Amsterdam, 30 mei 2022

Geachte heer Van Der Burg,

Naar aanleiding van het coalitieakkoord werkt u momenteel aan een nota van wijziging met betrekking tot het Wetsvoorstel regulering sekswerk (Wrs). Met deze brief willen wij, Aidsfonds-Soa Aids Nederland en SekswerkExpertise, onze zorgen met u delen over de negatieve impact die deze wetgeving zal hebben op de veiligheid, gezondheid en rechten van sekswerkers. De negatieve consequenties die deze wetgeving zal hebben voor de branche hebben wij eerder ook aangestipt tijdens de lancering van het Ugly Mugs platform waarbij u aanwezig was.

Aidsfonds- Soa Aids Nederland is een kennisinstelling op het gebied van seksuele gezondheid en expert op het gebied van publieke gezondheid voor sekswerkers. SekswerkExpertise is een netwerk van (ex)sekswerkers, hulpverleners, gezondheidswerkers, academici, onderzoekers, juristen en andere experts op het gebied van prostitutie en mensenhandel, dat zich richt op de verbetering van de positie van sekswerkers in Nederland.

Onze organisaties zetten zich in voor een gezonde seksbranche zonder misstanden en staan voor een op rechten gebaseerd en *evidence-led* sekswerkbeleid. Dit wetsvoorstel is daarmee in strijd.

In deze brief richten wij ons in het bijzonder op de in het coalitieakkoord genoemde punten van wijziging inzake het Wetsvoorstel regulering sekswerk (Wrs). Het betreft een wat uitgebreider schrijven, zodat dit naast een signaal vanuit de gemeenschap, mogelijk tevens als naslagwerk kan dienen.

Samenvatting van onze zorgen

Uitgebreid wetenschappelijk onderzoek en de ervaring in Duitsland met vergelijkbare wetgeving zoals beschreven in de Wrs, leert dat de voorgestelde registratieplicht niet zal bijdragen aan het voorkomen en tegengaan van uitbuiting en andere misstanden in de seksindustrie, noch aan het versterken van de (arbeids)positie van sekswerkers. Het wetsvoorstel versterkt het stigma op sekswerk, ondermijnt de privacy en veiligheid van sekswerkers, en zal ertoe leiden dat een aanzienlijk deel van de nu legaal werkende sekswerkers zich zal terugtrekken in het 'illegale' onzichtbare circuit ten koste van hun veiligheid, de toegang tot zorg en hun bescherming tegen geweld, mensenhandel en andere misstanden.

Het wetsvoorstel ondergraaft bovendien het toch al geringe vertrouwen van sekswerkers in een overheid die ook voor hún rechten en belangen opkomt. Dit heeft ook direct effect op hun vertrouwen in politie en justitie, de aangiftebereidheid en hiermee de effectieve aanpak van misstanden. In plaats van

partners in het bestrijden van misstanden in de sector maakt het wetsvoorstel sekswerkers en exploitanten tot tegenstanders.

Wij staan niet alleen in onze zorgen. Eenzelfde zorgen zijn naar voren gebracht door de Raad van State, de Autoriteit Persoonsgegevens en uiteenlopende maatschappelijke partijen en personen tijdens de maatschappelijke (internet)consultatie voor het wetsvoorstel¹.

Op basis van de hieronder geuite zorgen, roepen wij dan ook op om het registratie/vergunningstelsel voor sekswerkers zoals dat in de Wrs is voorgesteld, uit het wetsvoorstel te schrappen en om de strafbaarstelling van klanten en dienstverleners van sekswerkers niet in de wet op te nemen. Wij doen een dringend beroep op u om u bij de aanpassing van het wetsvoorstel te laten leiden door het beschikbare wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van sekswerk-gerelateerde beleidskeuzes op de leef- en werkomstandigheden van sekswerkers en de bescherming van hun mensenrechten.

Wet regulering sekswerk (Wrs) en het coalitieakkoord

De Wet regulering sekswerk kent diverse onderdelen, te weten: 1) een uniforme vergunningplicht voor seksbedrijven; 2) een registratie- en vergunningplicht voor individuele sekswerkers, inclusief opname van hun persoonsgegevens in een landelijk register), 3) de criminalisering van klanten en personen die diensten leveren aan ongeregistreerde sekswerkers en hier financieel voordeel uit halen, 4) de legalisering van het voeren van een nulbeleid (en variaties) door gemeenten en 5) de leeftijdsverhoging voor legaal sekswerk van 18 naar 21.

Over dit laatste punt wordt niet gesproken in het coalitieakkoord. Toch benadrukken we graag dat we ook op dit punt de redenering van de Raad van State volgen: een vermeende grotere kwetsbaarheid van jonge sekswerkers wordt niet opgelost, danwel verbeterd, door hen te illegaliseren. Wij pleiten er daarom voor om vast te houden aan de huidige grens van 18 jaar.

Aidsfonds–Soa Aids Nederland en SeksWerkExpertise onderschrijven het voorgenomen schrappen van de boete voor ongeregistreerde/onvergonde sekswerkers, evenals het opheffen van de strafbaarstelling van klanten die melding of aangifte doen van misstanden, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. De zorg om het opnemen van het burgerservicenummer van een ongeregistreerde/onvergonde sekswerker wanneer iemand als zodanig bevonden wordt, blijft bestaan.

Het coalitieakkoord vermeldt verder dat de regering bij de invoering van de Wrs *“recht [zal doen] aan de reactie van de Raad van State op het wetsvoorstel op het punt van het vergunningsgesprek en de positie van financiële dienstverleners, beveiligers, vervoerders en verhuurders bij het pooiervod.”*

Het is niet duidelijk op welke wijze dat gebeurt. Ons standpunt hierover is opgenomen na het bespreken van het beoogde register.

De vergunningplicht en het landelijk register

Handhaving van de vergunningplicht betekent dat elke sekswerker verplicht is een ‘vergunning’ aan te vragen. Voorwaarde voor een ‘vergunning’ is het doorstaan van een ‘zelfredzaamheidstoets’. Verleende vergunningen worden ingeschreven in een landelijk register, inclusief persoonsgegevens van de

¹ De desbetreffende stukken zijn hier terug te vinden:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2021Z01543&dossier=35715>

sekswerker. Ook wanneer een vergunning wordt geweigerd, wordt het BSN-nummer van de betreffende sekswerker in het landelijk register opgenomen.

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft ernstige bedenkingen geuit over de toelaatbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde registratie van persoonsgegevens, evenals de impact van landelijke registratie als sekswerker op de betrokken individuen.

De term 'vergunning' is misleidend

De term 'vergunning' suggereert dat de betrokken sekswerker hiermee overal in Nederland 'legaal' zou kunnen werken. Dat is onjuist.

De meeste gemeenten staan sekswerkers uitsluitend toe om voor of bij een vergunde exploitant te werken. Vrijwel alle gemeenten verbieden thuiswerk, noch staan zij sekswerkers toe om zelfstandig bedrijfsruimte te huren al dan niet samen met een collega, zoals andere zzp'ers wél kunnen. De Wrs verandert daar niets aan.

Een registratie- en vergunningplicht betekent niet dat gemeenten 'vergunde' sekswerkers ook een (gemeentelijke) vergunning moeten geven, de eigen door registratie verkregen 'vergunning'/bewijs van registratie moeten erkennen als geldig, of moeten toestaan om 'legaal' in of vanuit huis te werken of zelfstandig een eigen bedrijfsruimte te huren. Sekswerkers blijven daarmee, net als nu, afhankelijk van een slinkend aantal vergunde exploitanten: sinds 2000 is het aantal vergunde werkplekken met meer dan de helft afgenomen. De Wrs geeft gemeenten bovendien de mogelijkheid om geen enkele vergunning voor sekswerk uit te geven (artikel 20 lid 2 en artikel 34). Te verwachten valt dat nu de Wrs het voeren van een nulbeleid (of variaties hierop die ontmoediging tot gevolg hebben) door gemeenten legaal (in de huidige situatie juridisch gezien twijfelachtig) maakt, het tekort aan vergunde werkplekken nog verder zal toenemen.

In de praktijk is de Wrs-'vergunning' dus niet meer dan een registratie in een landelijk register, die de sekswerker *de facto* niets oplevert behalve het risico van lekken en/of misbruik van vertrouwelijke gegevens. In de meeste gemeenten zullen sekswerkers nog steeds alleen maar mogen werken voor een vergunde exploitant – althans voor zover gemeenten überhaupt vergunningen uitgeven.

Registratie van een verleende vergunning in het landelijk register is derhalve geen (landelijk geldende) vergunning, maar slechts een voorwaarde voor een sekswerker om een lokale vergunning bij een gemeente aan te kunnen vragen en/of in het vergunde deel van de sector te 'mogen' werken.

Omwille van terminologische helderheid, spreken wij in het vervolg van deze brief dan ook van een '(positieve) registratie' in plaats van over een 'vergunning'. 'Positief' in de zin dat de sekswerker tijdens de registratie voldoende zelfredzaam is bevonden en 'vergunning' is verleend.

Het vergunningsgesprek

Om een positieve registratie in het landelijke register te krijgen, moet een sekswerker een verplicht gesprek voeren met een gespecialiseerde ambtenaar, die moet beslissen of de sekswerker voldoende 'zelfredzaam' is om sekswerk te doen en niet wordt gedwongen of uitgebuit. Aidsfonds–Soa Aids Nederland en SeksWerkExpertise betwijfelen niet alleen de doelmatigheid en haalbaarheid van een

dergelijk toetsingsgesprek maar hebben ook grote zorgen over de negatieve effecten en stigmatisering van sekswerkers via deze aanpak.

Uit de praktijk blijkt dat het zelfs voor ervaren experts op het gebied van mensenhandel vrijwel onmogelijk is om in een gesprek te bepalen of iemand (mogelijk) slachtoffer is. Dit vereist over het algemeen een over een langere periode opgebouwde vertrouwensrelatie tussen sekswerker en beoordelaar. Het is al helemaal onmogelijk om te voorspellen of iemand in de toekomst mogelijk slachtoffer van dwang of geweld wordt. In de memorie van toelichting bij het voormalige wetsvoorstel Wet regulering prostitutie (Wrp) (Kamerstukken II, vergaderjaar 2009-2010 32211, nr. 3, p. 10) werd dit ook door het kabinet erkend. Daarbij moet bedacht worden dat het in veel mensenhandelzaken niet zozeer om dwang gaat m.b.t. het soort werk (dwang *tot* prostitutie) maar om dwang en uitbuiting m.b.t. de werkomstandigheden (dwang *in* de prostitutie).²

Het is dan ook niet aannemelijk dat gespecialiseerde ambtenaren – die overigens nog moeten worden opgeleid – in staat zullen zijn om dit in een gesprek vast te stellen. Het risico op vals positieven of negatieven is dus groot, met alle contraproductieve gevolgen van dien: sekswerkers die onder dwang werken en toch een positieve registratie krijgen, en, aan de andere kant, sekswerkers die onterecht geen positieve registratie krijgen en dus de illegaliteit in worden gedreven.

Naast de beoogde filtering van 'zelfredzame' en 'niet zelfredzame' sekswerkers, stelt het wetsvoorstel dat het verplichte intakegesprek noodzakelijk is om sekswerkers voor te lichten over de risico's van het vak, de toegang tot zorg en hulp, en de uitstapmogelijkheden. Echter, er bestaan al tal van organisaties die zich al jarenlang, veelal via ervaren veldwerkers, inzetten voor zorg, voorlichting, hulp en welzijn van sekswerkers. Denk aan het werk van organisaties zoals de GGD, P&G292 en Soa Aids Nederland. Het lijkt dan ook niet doelmatig noch effectief om hiervoor een nieuwe gedwongen structuur op te tuigen die bovendien naar verwachting minder sekswerkers zal bereiken dan de bestaande op vrijwilligheid gebaseerde structuur. Veel van de huidige sekswerkers zullen zich immers niet willen of kunnen registreren.

In de internetconsultatie voor dit wetsvoorstel, geven sekswerkers aan dat ze het verplichte intakegesprek als "*vernederend, betuttelend, naargeestig en ook uit privacy oogpunt onaanvaardbaar*" ervaren. Onder hen bestaat de grootst mogelijke terughoudendheid om een gesprek aan te moeten gaan met iemand die zij niet kennen maar die vervolgens wel over hun leven, werk en inkomen gaat beslissen.

² Uit een analyse van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel van de dwangmiddelen die in 111 gevallen van seksuele uitbuiting in 2009-2010 zijn toegepast, blijkt bijv. dat slechts 22% van de ten laste gelegde feiten (en 16% van de bewezen feiten) betrekking had op misleiding m.b.t. de aard van het werk. Dit betekent dat, in tegenstelling tot het stereotype beeld van slachtoffers die tegen hun wil in de prostitutie worden gedwongen, de meeste gevallen geen dwang tot prostitutie betroffen, maar dwang en uitbuiting binnen de prostitutie. D.w.z. mensen die bewust voor sekswerk hadden gekozen, maar vervolgens in een situatie van uitbuiting terechtkwamen, waarbij zij gedwongen werden om onder onvrije en uitbuitende omstandigheden te werken en/of hun verdiensten af te staan.

National Rapporteur on Trafficking in Human Beings and Violence against Children (2012). *Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2010. Een analyse*, p. 57.

<https://www.nationaalrapporteur.nl/Publicaties/Jurisprudentie-Mensenhandel-2009-2012/index.aspx>.

Alleen al van het feit dat ambtenaren over volwassen mensen moeten gaan beslissen of zij al dan niet voldoende 'zelfredzaam' zijn, alsof zij kinderen zijn voor wie anderen moeten beslissen wat goed voor hen is, gaat een sterk stigmatiserende werking uit. Voor geen enkel legaal beroep in Nederland is een dergelijke entreetoets een vereiste.

Verwachte effecten van verplichte registratie

Voorop staat dat veel sekswerkers zich niet zullen kunnen of willen laten registreren; primair vanwege de reële angst voor verlies van anonimiteit en de gevaren van stigma en discriminatie. Bekendwording van hun werk kan leiden tot verlies van contact met familie, het afnemen van hun kinderen of kinderen die op school gepest worden met het werk van hun moeder of vader, verlies van ander werk of de mogelijkheid van ander werk in de toekomst, chantage, huisuitzetting, maatschappelijke uitsluiting, niet meer kunnen reizen naar landen waar sekswerk gecriminaliseerd is (bijv. Amerika), en vervolging in het thuisland voor migrantensekswerkers uit landen waar sekswerkers strafbaar zijn, om slechts een paar gevolgen van onvrijwillige *outing* te noemen. Sekswerkers jonger dan 21 jaar of zonder de juiste verblijfstitel, *kunnen* zich niet laten registreren. De aanname dat zij daarmee zullen afzien van sekswerk is naïef.

De waarschijnlijkheid dat sekswerkers zich in grote getale zullen melden voor een gesprek om zich te laten registreren is dan ook laag. In essentie kent de registratie in het landelijk register alleen maar nadelen voor sekswerkers. Het beschermt ze niet tegen uitbuiting en geweld. Arbeidsverhoudingen worden niet beter geregeld. Sekswerkers krijgen niet meer rechten of keuzemogelijkheden. Ze boeten in aan veiligheid, zelfstandigheid en controle. Sekswerkers zónder positieve registratie in het landelijke register worden onder de WRS extra kwetsbaar voor dwang, geweld en chantage, door eventueel malafide exploitanten, kwaadwillende derde partijen, en onbetrouwbare klanten. Sekswerkers met positieve registratie worden kwetsbaarder voor het risico van onvrijwillige *outing*. En hoe vaak overheden het ook geprobeerd hebben: **nog nooit is ook maar enig positief effect van registratie aangetoond.**

Mensenrechtelijke aspecten en juridische haalbaarheid

Vanuit het gelijkheidsbeginsel is het weigeren van een vergunning om als sekswerker te werken een ingrijpende beslissing over het werk en inkomen van een volwassen burger die een legaal beroep uitoefent. Het gaat hier feitelijk om het opleggen van een beroepsverbod. Afwijzing van een vergunning veroordeelt sekswerkers tot werken in de illegaliteit (zonder dat hun persoonsgegevens uit het landelijk register worden verwijderd), terwijl toekenning geen garantie biedt op een vergunde werkplek.

Niet alleen vanuit het perspectief van juridische (on)haalbaarheid, praktische uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, maar ook vanuit mensenrechtelijk perspectief staat de vergunning- en registratieplicht op gespannen voet met privacyregels, het recht op vrije arbeidskeuze, het verbod op discriminatie, de Europese Dienstenrichtlijn inzake discriminatie, en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dit nog naast de eisen van doeltreffendheid en proportionaliteit die altijd aan ingrijpende wetgeving gesteld worden.

Specifiek is het zeer de vraag of verplichte registratie de noodzakelijkheidstoets doorstaat voor het maken van een uitzondering op het verbod op het verwerken van gevoelige gegevens in de AVG. In de adviezen over de Wrs van zowel de Autoriteit Persoonsgegevens als de Raad van State merken beide

partijen dan ook op dat gelijksoortige bedenkingen bestonden bij de Wrp – de voorganger van het huidige wetsvoorstel – waardoor het wetsvoorstel in de Eerste Kamer sneuvelde. De Eerste Kamer achtte het nut van een landelijk register onbewezen en sprak daarnaast haar twijfel uit over de juridische houdbaarheid van het register.³ Mede op basis van de hierboven geschetste bezwaren, adviseert de Raad van State in haar advies aan het kabinet dan ook om het vergunningstelsel voor sekswerkers zoals dat is voorgesteld, uit het wetsvoorstel te schrappen.

Wij dringen er nogmaals op aan om dit advies te volgen.

Strafbaarstelling van klanten en dienstverleners van ongeregistreeerde sekswerkers

Het wetsvoorstel introduceert de strafbaarstelling van klanten van ongeregistreeerde/onvergunde sekswerkers en personen die betrokken zijn bij onvergunde bedrijfsmatige seksuele dienstverlening en daar financieel voordeel uit halen. Het 'pooierverbod' kent een strafmaximum van twee jaar gevangenisstraf.

Anders dan de term 'pooierverbod' suggereert, gaat het hier om de strafbaarstelling – met 2 jaar gevangenisstraf - van vrijwillige relaties tussen volwassen personen. Dwang, misleiding of geweld is immers al strafbaar. Het begrip 'pooierverbod' is dan ook misleidend omdat het suggereert dat het om exploitatieve relaties tussen sekswerkers en derden zou gaan.

Ook hier is het de vraag of een dergelijke strafbaarstelling de eisen van doeltreffendheid, proportionaliteit en subsidiariteit doorstaat. Een groeiende hoeveelheid onderzoek, o.a. van mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International⁴ en Médecins du Monde,⁵ toont aan dat criminalisering van sekswerk, inclusief van klanten en derde partijen, het risico van sekswerkers op geweld vergroot, hun onderhandelingspositie met klanten verzwakt (bijv. om veilige seks af te dwingen) en de toegang tot gezondheidszorg, hulpverlening en politie belemmert.⁶ Dit zagen wij ook in Nederland ten tijde van de coronapandemie toen sekswerkers van de ene op de andere dag in de illegaliteit geraakten wanneer zij

³ Motie Strik, 32 211, 28 mei 2013, Kamerstukken I 2012/13, 32211, L.

⁴ Amnesty International (2016). *The human cost of "crushing" the market: Criminalization of sex work in Norway*. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur36/4034/2016/en/>; Amnesty International (2022). *"We live within a violent system": Structural violence against sex workers In Ireland*

⁵ Le Bail, H., Giametta, C., & Rassouw, N. (2018). *What do sex workers think about the French Prostitution Act? A study on the Impact of the Law of 13 April 2016 against the "Prostitution System" in France*. <https://www.medecinsdumonde.org/en/actualites/publications/2018/04/12/study-impact-law-13-april-2016-against-prostitution-system-france>.

⁶ Zie bijv. ook: Decker, M. R. et al. (2015). Human rights violations against sex workers: Burden and effect on HIV. *The Lancet*, 385(9963), 186–199. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)60800-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)60800-X); Ellison, G., Ní Dhónaill, C., & Early, E. (2019). A Review of the Criminalisation of the Payment for Sexual Services in Northern Ireland. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3456633>; Fuckförbundet (2019). *Twenty years of failing sex workers. A community report on the impact of the 1999 Swedish Sex Purchase Act*; Oliveira, A., Lemos, A., Mota, M., & Pinto, R. (2020). *Less equal than others: the laws affecting sex work, and advocacy in the European Union*. <https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/133560/2/461540.pdf>; Platt, L., Grenfell, P. et al. (2018). Associations between sex work laws and sex workers' health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. *PLOS Medicine*. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002680>; Sweetman, B. (2015). Is the criminalisation of the purchase of sex (the Swedish model) consistent with the European Convention on Human Rights? In *LAWPUBL 751: Comparative Human Rights*; UglyMugs Ireland (2019). *Crime has almost doubled in the two years since the new law came in*. <https://uglymugs.ie/wp-content/uploads/um-statement-26-mar-2019.pdf>;

bij gebrek aan overheidssteun door moesten werken om in hun basale levensbehoeften te kunnen voorzien.⁷

Daarmee ligt ook de vraag op tafel hoe een dergelijke criminalisering van vrijwillige relaties tussen volwassen burgers zich verhoudt met artikel 2 (recht op leven), 3 (verbod op onmenselijke en vernederende behandeling) en 8 (recht op privacy) van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, een vraag die momenteel voorligt bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in een zaak van sekswerkers in Frankrijk tegen de Franse staat.⁸

Legaliteitsbeginsel

Ook is de Raad van State in haar advies bij het wetsvoorstel kritisch op de noodzaak van dit verbod. De Raad vraagt zich o.a. af of het thans beschikbare strafrechtelijk instrumentarium niet toereikend is om de bestaande misstanden in de seksbranche effectief te bestrijden⁹ en suggereert dat de intensivering van de handhaving van de bestaande strafbepalingen doelmatiger zou kunnen zijn.

Daarnaast is zij kritisch op de reikwijdte van de strafbaarstelling van dienstverleners aan sekswerkers. Zij constateert dat de huidige formulering van het betreffende wetsartikel veel ruimte laat voor interpretatie over wie precies strafbaar zijn in welk geval en wat de inhoud is van het brede begrip 'behulpzaam zijn'. Hoewel de memorie van toelichting strafbaarstelling beperkt tot "*activiteiten die de kern van de illegale prostitutie raken, zoals kamerverhuur, het verrichten van vervoersdiensten of bodyguardwerkzaamheden*" – is deze lijst niet uitputtend. Het blijft dus de vraag waar de grens tussen strafbaar en niet strafbaar ligt. Is bijv. de huisbaas van een ongeregistreerde/onvergonde sekswerker strafbaar en kan hij of zij daarom een sekswerker het huis uitzetten of dit argument gebruiken om een hogere huur van een sekswerker te vragen ter compensatie van het risico dat hij of zij loopt? En is een volwassen inwonend kind strafbaar, omdat deze profiteert van de inkomsten uit prostitutie van zijn of haar moeder of deze hiermee de studie betaalt? Dergelijke voorbeelden lijken in Nederland ondenkbaar, maar zijn al realiteit in bijvoorbeeld Zweden¹⁰.

Zoals de Raad van State stelt, is op grond van de tekst van het voorgestelde wetsartikel bijvoorbeeld ook een taxichauffeur of de verkoper van voorbehoedmiddelen aan een sekswerker zonder vergunning strafbaar als zij weten of een ernstige reden hebben om te vermoeden dat sprake is van ongeregistreerd/onvergonde sekswerk. Dit is een probleem vanuit het legaliteitsbeginsel: voor een burger moet het voorzienbaar zijn welke gedragingen leiden tot het opleggen van een straf en welke niet. Bovendien is niet duidelijk hoe bijv. een verkoper van condooms zou moeten weten of een sekswerker vergund is of niet. Dit wordt nog verder bemoeilijkt door de verwarring die zal bestaan over geregistreerde en vergunde sekswerkers.

⁷ SoaAids Nederland & Erasmus Universiteit (2021). *Onderzoek naar de impact van corona op sekswerk in Nederland*. <https://www.soaids.nl/nl/professionals/nieuws-en-standpunten/nieuwsbericht/wat-is-impact-van-corona-op-sekswerk-in-nederland>

⁸ ECHR, *M. A. and Others v. France*. No. 63664/19, 64450/19, 24387/20 et al. Information note. shorturl.at/oBPU5.

⁹ De Raad van State verwijst o.a. naar artikel 273f Wetboek van Strafrecht (mensenhandel) voor meerderjarigen en de artikelen die zien op ontucht en koppelarij (artikel 250 Wetboek van Strafrecht) voor minderjarigen. Zie: <https://www.raadvanstate.nl/@121782/w16-20-0238-ii/>

¹⁰ NSWP – The real impact of the Swedish model on sex workers.

<https://www.nswp.org/sites/default/files/Swedish%20Model%20Advocacy%20Toolkit%20Community%20Guide%20C%20NSWP%20-%20November%202015.pdf>

Bevordering betrokkenheid criminele partijen

Echter, ook bij verduidelijking over de reikwijdte van strafbaarstelling, zijn negatieve neveneffecten te verwachten. Hoewel het artikel zich toespitst op dienstverlening aan de onvergunde sector, zal het effect zijn dat *alle* zakelijke dienstverleners, zoals banken, boekhouders, beveiligers, verhuurders, en woningcoöperaties afgeschrikt worden om zaken te doen met *alle* sekswerkers vanwege het risico van strafbaarheid. Dat is extra problematisch, omdat de rechtmatige toegang van sekswerkers tot zakelijke dienstverlening en de woningmarkt nu al een structureel probleem is. Onder gebrekkige toegang tot (zakelijke) dienstverlening worden niet alleen de onvergunde maar ook de vergunde delen van de sector gedwongen te opereren met criminele partijen – hetgeen het wetsvoorstel nu juist beoogt te bestrijden.

Wij bepleiten daarom opnieuw om de strafbaarstelling van klanten en derde partijen in de vorm van dienstverleners van sekswerkers niet in de wet op te nemen.

Baseer aanpassing van het wetsvoorstel op wetenschappelijk onderzoek én de ervaring van sekswerkers zelf

Concluderend: de in de Wrs opgenomen vergunning- en registratieplicht en strafbaarstelling van klanten en dienstverleners van ongeregistreerde/onvergunde sekswerkers, draagt op geen enkele wijze bij aan het voorkomen en tegengaan van uitbuiting en andere misstanden in de seksindustrie, verzwakt de (arbeids)positie van sekswerkers en vergroot hun kwetsbaarheid voor dwang, geweld, uitbuiting en chantage. Het is strijdig met de bescherming van de mensenrechten van sekswerkers en brengt de doelstellingen die aan het wetsvoorstel ten grondslag liggen, verder uit het zicht.

Wij doen een dringend beroep op u om u bij de aanpassing van het wetsvoorstel te laten leiden door het beschikbare wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van sekswerk-gerelateerde beleidskeuzes op de leef- en werkomstandigheden van sekswerkers en de bescherming van hun mensenrechten.

Daarbij vragen wij u om sekswerkers te behandelen als volwassen burgers in plaats van als te controleren objecten en hen te beschouwen als partners in het ontwerpen van wetgeving en beleid dat hen aangaat en het tegengaan van misstanden beoogt. Zij zijn immers niet alleen degenen die de sector het beste kennen, maar ook de eersten die belang hebben bij een veilige en gezonde sector zonder misstanden.

Uiteraard verwelkomen wij van harte een eventueel vervolgesprek op dit schrijven.

Met vriendelijke groet,

Quirine Lengkeek
Voorzitter SekswerkExpertise

DocuSigned by:

9CD3F8B43A04463...
Mark Vermeulen

Directeur- Aidsfonds-Soa Aids Nederland